МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра аудиту, державного фінансового контролю та аналізу

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на тему: Державний фінансовий аудит діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі (за матеріалами державного підприємства «Торецьквугілля»)

Здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня
ІІ курсу, групи **ОМАД-21-4**
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»; освітня програма «Державний аудит; судово-економічна експертиза у фінансових розслідуваннях»

підпис здобувача вищої освіти

Буличова Олександра Сергійовича
Ім'я та прізвище здобувача вищої освіти

Науковий керівник — Рябчук О.Г., к.е.н., доцент

Гарант освітньо-професійної програми — Лісовий А.В., д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри аудиту, державного фінансового контрою та аналізу протокол від «23» 01 2023 № 6/1

Завідувач кафедри — Лісовий А.В, д.е.н., професор

Ірпінь – 2023

Реєстрація № 1 23.01.23 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 23.01.2022р. _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 95/5/А 03.02.2023 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Суворов О.Ю.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

Члени комісії: _____ Лісовий А.В.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

_____ Ребчук О.Т.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

_____ Міщенко Т.М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	30		
2.Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4.Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	50		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	45		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	95		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
95	A	5	03.02.23	

ПРАВИЛА ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНОК ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Д	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ 9

1.1. Сутність та концептуальні основи державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі у вітчизняних та іноземних наукових дослідженнях 9

1.2. Загальна економічна характеристика діяльності Державного підприємства «Торецьквугілля» 15

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ДП «ТОРЕЦЬКВУГІЛЛЯ» 23

2.1. Планування та організація державного фінансового аудиту діяльності Державного підприємства «Торецьквугілля» 23

2.2. Методика державного фінансового аудиту Державного підприємства «Торецьквугілля», реалізація його результатів 36

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ 43

ВИСНОВКИ 47

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 49

ДОДАТКИ 53

ВСТУП

Державний фінансовий аудит, як захід державного фінансового контролю в Україні має стратегічно важливе значення для забезпечення ефективного використання державного майна та ресурсів у діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі. Саме тому в сучасних реаліях критично необхідно вирішувати чинні проблеми та удосконалювати законодавчу базу з питань здійснення державного фінансового аудиту органами державного фінансового контролю.

Питання визначення місця державного фінансового аудиту в системі державного фінансового контролю досліджували такі вчені, як М. Білуха, А. Арсенс, Дж. Лоббек; класифікацію державного фінансового аудиту провели Л. Будник та І. Голяш; дослідженням розвитку державного фінансового аудиту аудиту в Україні та адаптації його до міжнародних стандартів займаються такі вітчизняні спеціалісти та науковці: С. Столярова, В. Галкін, В. Жук, С. Голов; вагомий внесок у розв'язання питання реформування системи заходу державного фінансового аудиту в Україні зробили такі провідні вчені як: Л. Дікань, Ю. Слободяник, К. Мельник, Н. Здирко та інші.

Мета даної роботи полягає в узагальненні та поєднанні теоретичних знань і практичних навичок щодо реалізації методики та організації державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання енергетичної галузі на практиці та наданні пропозицій, щодо їх удосконалення.

Для досягнення визначеної мети передбачається вирішення поставлених завдань:

- ознайомитись з сутністю та концептуальними основами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі у вітчизняних та іноземних наукових дослідженнях, це дасть можливість розумітись у тематиці аналізу з урахуванням різних джерел інформації;

- розібрати загальну економічну характеристику діяльності Державного підприємства «Торецьквугілля», це забезпечить можливість проаналізувати загальну політику державного підприємства енергетичної галузі та

проблематику по загальним економічним показникам, які впливають на його діяльність;

- дослідити планування та організацію державного фінансового аудиту діяльності ДП «Торецьквугілля», це дасть можливість зрозуміти дії аудиторської групи та реалізацію етапу планування та організації під час державного фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля»;

- проаналізувати методику державного фінансового аудиту Державного підприємства «Торецьквугілля» та реалізацію його результатів, це дасть можливість дізнатись про виконання аудиторською групою етапів державного фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля» та реалізацію його результатів;

- запропонувати напрями вдосконалення методики та організації державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі, це дасть можливість отримати рекомендації на основі наших досліджень для врахування в подальшому різними користувачами інформації.

Об'єктом дослідження даної роботи є процес здійснення державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання енергетичної галузі.

Базою дослідження даної роботи є Державне підприємство «Торецьквугілля».

Предметом цієї роботи є комплекс теоретичних, методичних та практичних питань з державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання енергетичної галузі.

При дослідженні в даній роботі було застосовано такі методи наукового дослідження: методи збору та узагальнення інформації, порівняльного аналізу, абстрагування, логічного, історичного дослідження, таблично-графічний метод.

Джерелами інформації для досліджень в даній роботі виступають: законодавчі та нормативні документи, спеціальні періодичні джерела, аудиторський звіт та додатки до нього, адміністративний регламент, показники річної звітності, всі форми фінансової звітності.

Наукова новизна даної роботи полягає в тому, що було досліджено та підсумовано теоретико-практичний матеріал та навички у питанні державного

фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля» та суб'єктів господарювання енергетичної галузі загалом, та описано актуальну проблематику здійснення державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання енергетичної галузі, а також потенційно ефективні напрями рішення цих проблем та удосконалення державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання енергетичної галузі, що здійснюють органи державного фінансового контролю.

Практична значущість даної роботи полягає в тому, що органи державного фінансового контролю, центральні органи виконавчої влади, Міністерства України та Кабінет міністрів України та інші користувачі інформації можуть використати наші дослідження щодо проблематики та напрямків удосконалення державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання енергетичної галузі для того, щоб в подальшому вирішити згадані в роботі проблеми та покращити ефективність здійснення державного фінансового аудиту.

На основі матеріалів цієї роботи було опубліковано у IX Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем» наукові тези на тему «Необхідність та перспективи державного фінансового аудиту в Україні», авторами яких є Буличов О.С. та Рябчук О.Г.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

1.1. Сутність та концептуальні основи державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі у вітчизняних та іноземних наукових дослідженнях

Державний фінансовий аудит в Україні виступає як самостійна форма та невід'ємна складова державного фінансового контролю, яка відіграє помітно важливу роль у забезпеченні дисципліни реалізації фінансово-бюджетних відносин, оскільки є одним із ключових способів наповнення державного бюджету, інструментом боротьби зі злочинами у сфері фінансово-бюджетних відносин і способом збереження державного майна і коштів.

При цьому державний фінансовий аудит реалізується за різними видами та спеціалізаціями. Однією з таких спеціалізацій є державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання енергетичної галузі, що провадиться відділом державного фінансового аудиту в енергетичній галузі Департаменту контролю у галузі промисловості, енергетики, транспорту та фінансових послуг Державної аудиторської служби України. Хочемо зазначити, що державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання енергетичної галузі дотримується всіх концептуальних основ державного фінансового аудиту та немає відмінностей від нього, окрім того, що він націлений на суб'єктів господарювання енергетичної галузі. Саме тому сенсу виокремлювати його від досліджень сутності та концептуальних основ державного фінансового аудиту немає.

Серед наукових досліджень вітчизняних та іноземних учених, у яких висвітлено концептуальне становлення та проблематику розвитку державного фінансового аудиту в Україні, варто звернути увагу на праці таких науковців як: О.О. Александров [1], Ф.Ф. Бутинець, О.І. Вацлавський [2], Я. Деяк [3], Н.І. Дорош, О.М. Есманов [4], Н.І. Рубан, І.Б. Стефанюк та інші. Багато питань про

вирішення актуальних проблем залишаються відкритими й на зараз, незважаючи на те, що проблематиці розвитку державного фінансового аудиту в Україні в сучасних реаліях приділено досить багато уваги [5].

Державний фінансовий аудит – це захід державного фінансового контролю, що спрямований на оцінку законності, ефективності, економності та результативності управління ресурсами та їх використання, правильності ведення бухгалтерського обліку, достовірності фінансової та бюджетної звітності, стану внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, оцінку надійності, безпеки, результативності та ефективності автоматизованих інформаційних систем, обробки інформації [6].

Також є таке трактування цього поняття з іноземних джерел: «Державний аудит – це процедура перевірки фінансових операцій, які визначені як державні видатки, з точки зору законного та цільового використання коштів, а також оцінки використання коштів з точки зору якості виконання програм державного сектору економіки» [7].

Один із заходів державного фінансового контролю є державний фінансовий аудит, який в Україні почав розвиватися порівняно нещодавно. Виникнення та розвиток державного фінансового аудиту у вітчизняній практиці зумовлено певними факторами, а саме:

1) необхідність збільшення ефективності державного фінансового контролю та покращення діяльності організацій, які використовують бюджетні ресурси;

2) складність системи формування бухгалтерської інформації та недостатність знань для самостійної перевірки щодо правильного ведення фінансового обліку;

3) необхідність впровадження менш фіскальної, але більше оперативної форми контролю, яка зможе контролювати рух та використання бюджетних коштів та майна [8].

В Україні основними органами, які реалізують державний фінансовий аудит в практиці є Державна аудиторська служба України (далі – ДАСУ) та

Рахункова палата. В загальному, державний фінансовий аудит здійснюють для того, щоб вжити коригуючі заходи в окремих випадках виявлених порушень законності, правильності, безрезультативності, а також щоб надати рекомендації за результатами аудиту для вирішення проблем та вдосконаленні діяльності об'єкта аудиту. У вітчизняному законодавстві не існує єдиного загально-прийнятого визначення державного фінансового аудиту. На основні аналізу положень нормативно-правових документів щодо регулювання державного фінансового аудиту в Україні, систематизовано основні підходи до тлумачення сутності державного аудиту. Результати дослідження подані у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основні підходи до тлумачення сутності головних ознак державного фінансового аудиту у вітчизняному законодавстві

Джерело	Вимоги щодо			Критична оцінка
	Об'єкту	Сфери	Мети	
Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», Господарський Кодекс України	Використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю	Щодо законного та ефективного використання державних коштів	Полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ	Визначення спрямоване безпосередньо на діяльність ДАСУ, однак не вказує на мету проведення державного фінансового аудиту, яка є визначальним критерієм, що вирізняє державний фінансовий аудит серед інших форм державного контролю
Положення «Про Державну аудиторську службу України»	Державні фінансові ресурси, необоротні та інші активів	Спрямовано на оцінку ефективного законного, цільового, результативного використання та збереження державних ресурсів	Здійснення державного фінансового контролю, досягнення економії бюджетних коштів	Розкрито основне завдання державного фінансового аудиту, яке проводить Державна аудиторська служба України

Продовження табл. 1.1

Джерело	Вимоги щодо			Критична оцінка
	Об'єкту	Сфери	Мети	

Порядок «Проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання»	Використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також інших суб'єктів господарювання, що отримують кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів або використовують державне чи комунальне майно	Щодо законного та ефективного використання державних коштів	Полягає у перевірці та аналізі діяльності, фактичного стану справ	Досить детальне визначення сутності державного фінансового аудиту, вказано основні критерії обов'язкової оцінки фактичного стану справ під час аудиту: забезпечення; дотримання вимог чинного законодавства; збереження активів; достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності; досягнення визначених цілей та завдань з виконання показників економічності та ефективності
Проект Закону України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю»	Управління державними (місцевими) фінансами, використання державних та комунальних необоротних та інших активів, правильність ведення бухгалтерського обліку, достовірність фінансової та бюджетної звітності, функціонування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, оцінка надійності, безпеки, результативності та ефективності автоматизованих інформаційних систем, обробки інформації	Спрямування на оцінку законності, ефективності, економності та результативності	Державний фінансовий аудит є заходом державного фінансового контролю, що спрямований на перевірку законності використання державних фінансів	Ще більш детальне тлумачення сутності державного аудиту; розмежування таких понять, як аудит відповідності, аудит ефективності, фінансовий аудит, комбінований аудит; перелік основних видів державного фінансового аудиту

Джерело: складено автором на основі джерел 5, 9-12.

Як видно з табл. 1.1, у кожному нормативно-правовому документі, який приймався наступним у хронологічному порядку, тлумачення поняття державного фінансового аудиту удосконалювалося. Відповідно, на нашу думку,

воно найбільш повно, точно та деталізовано описано в проекті Закону України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю» [6].

Зокрема, у вищезгаданому проекті, вперше, наведений перелік основних видів державного фінансового аудиту, а саме: аудит діяльності суб'єктів господарювання; адміністративний аудит; аудит бюджетних установ; аудит державних (регіональних) цільових програм; аудит державних фондів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування; аудит інвестиційних проектів; аудит коштів і грантів міжнародних фінансових організацій, країн та їх об'єднань; аудит місцевих бюджетів; аудит окремих господарських операцій; аудит планування та виконання бюджетних програм; аудит стану внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту; ІТ-аудит [6].

Для розкриття економічного змісту державного фінансового аудиту доцільно простежити його різновиди, які наведено на рис. 1.1.

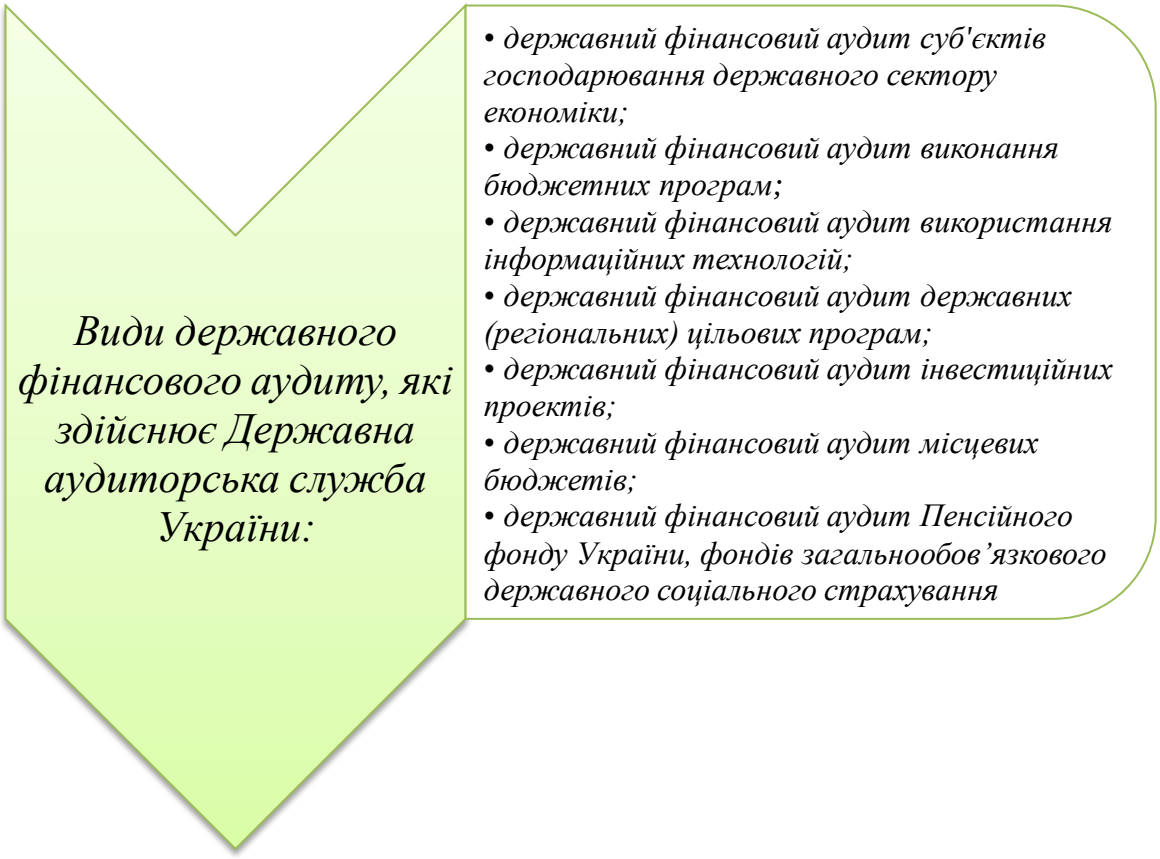

Рис. 1.1. Види державного фінансового аудиту

Джерело: складено автором на основі джерела 13.

Сьогодні ще й досі існують численні проблеми, пов’язані з організацією і проведенням державного фінансового аудиту, які перешкоджають реалізувати всі його функціональні завдання в повному обсязі. Нами було зазначено певні проблеми у наукових матеріалах, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції, зокрема, це відсутність:

- єдино визнаних принципів, процедур і методики проведення державного фінансового аудиту;

- чітко прописаних функцій аудиторів, їх прав, етичних норм діяльності, обов’язків і відповідальності;

- програмного забезпечення аудиторського процесу;

- переліку користувачів інформації, якого буде отримано за результатами державного фінансового аудиту;

- єдино встановлених форм вихідних (робочих) документів, які мають складатися за результатами державного фінансового аудиту;

- критеріїв вибору об’єктів аудиту та нерегульованість цієї процедури;

- врегульованості взаємовідносин між органами ДАСУ та іншими органами, які також проводять державний фінансовий контроль, з питань призначення і проведення державного фінансового аудиту та використання його результатів та ін [5].

Усе це вказує на необхідність пошуку шляхів удосконалення методики проведення державного фінансового аудиту, особливо щодо моніторингу та обліку стану впровадження (реалізації) пропозицій за результатами проведених державних аудитів, відображених в аудиторському звіті [5].

Отже, система державного фінансового аудиту в Україні має чимало вагомих невирішених проблем та недоліків, які роблять її неефективною, непрозорою та затратною. Нині не створено достатнього забезпечення для здійснення державного фінансового аудиту. Це все негативно впливає на розвиток фінансових та бюджетних відносин в Україні, на рівень довіри суб’єктів господарювання, інвесторів та і загалом активного населення до влади, гальмуючи перспективний розвиток у цій сфері.

1.2. Загальна економічна характеристика діяльності Державного підприємства «Торецьквугілля»

Підприємство створене на виконання наказу Міністерства енергетики та вугільної промисловості України (далі – Уповноважений орган управління) від 27.01.2006 № 57 «Про створення державного підприємства «Торецьквугілля».

ДП «Торецьквугілля» (далі – Підприємство) здійснює свою діяльність відповідно до Статуту, затвердженого наказом Міністерства енергетики України від 24.06.2020 №399, зареєстрованого в ЦНАП міста Дружківка 17.07.2020, номер запису 125800012188 та погодженого головами профспілкових комітетів ДП «Торецьквугілля».

ДП «Торецьквугілля» створене з метою виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг для отримання прибутку. Основними предматами діяльності є: добування та збагачення кам'яного вугілля; оптова торгівля палива; посередництво в торгівлі паливом; перспективний розвиток підприємства, нове будівництво, реконструкція, технічне оснащення; забезпечення вугільною продукцією споживачів відповідно до державного замовлення та за договорами купівлі-продажу тощо.

Шахти ДП «Торецьквугілля» видобувають вугілля, яке належить до марки Ж, що використовується для потреб коксування. Проектна потужність підприємства - 1400 тис. тонн, виробнича потужність - 410 тис. тонн.

ДП «Торецьквугілля» здійснює господарську діяльність на підставі Спеціальних дозволів на користування надрами з видобування кам'яного вугілля та супутніх видів корисних копалин - газ (метан) вугільних родовищ (м. Торецьк, Донецької області):

- реєстраційний № 3754 від 27.12.2005, терміном дії 13 років. Об'єкт надрокористування згідно дозволу - поле шахти ім. Дзержинського, ступінь освоєння надр - експлуатація з 1897 року.

- реєстраційний № 3751 від 27.12.2005, терміном дії 13 років. Об'єкт надрокористування згідно дозволу - поле шахти «Торецька», ступінь освоєння надр - експлуатація з 1935 року.

З метою розробки родовища кам’яного вугілля ДП «Торецьквугілля» надані гірничі відводи:

- в межах поля шахти «Центральна» - акт про надання гірничого відводу від 12.11.2018 реєстраційний № 3385, термін чинності – на час проведення АТО;

- в межах поля шахти «Торецька» - акт про надання гірничого відводу від 02.04.2018 реєстраційний № 3316, термін чинності – на час проведення АТО.

Штат працівників станом на 30.09.2020 складає 2 575 осіб, з них працівники 2 326 осіб, адміністративно - управлінський персонал 249 осіб.

Ідентифікаційні реквізити та додаткова інформація наведена у табл. 1.2.

Таблиця 1.2.

Ідентифікаційні реквізити та місцезнаходження Підприємства

Повне найменування	Державне підприємство «Торецьквугілля»
Код за ЄДРПОУ	33839013
Керівник	Генеральний директор Юхименко Володимир Анатолійович
Організаційно-правова форма за КОПФГ	Державне підприємство
Місцезнаходження	вул. Дружби, 19, місто Торецьк
Вид діяльності за КВЕД	05.10 Добування кам'яного вугілля (основний); 28.92 Виробництво машин і устаткування для добувної промисловості та будівництва; 61.10 Діяльність у сфері проводового електрозв’язку; 63.11 Оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов’язана з ними діяльність 49.41 Діяльність вантажного автомобільного транспорту

Джерело: складено автором на основі дод. А, Е, Ж.

ДП «Торецьквугілля» реалізовує вугілля ДП «Держвуглепостач» та іншим юридичним особам.

На 31 грудня 2017 року загальний обсяг виробленої продукції склав 341 040,0 тис. грн, станом на 31 грудня 2018 року – 410 103 тис. грн, станом на 31 грудня 2019 року – 308 867 тис. грн, станом на 30.09.2020 року – 305 293,0 тис. гривень.

Здійснюючи всі види діяльності Підприємство забезпечує дотримання законодавства України про надра та про охорону навколишнього природного середовища.

Підприємство веде самостійний баланс, має поточні рахунки в установах банків, печатку зі своїм найменуванням, а також штампи, фірмовий бланк та інші реквізити.

Підприємство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах належного йому майна згідно із чинним законодавством.

Підприємство не несе відповідальності за зобов'язаннями держави та Уповноваженого органу управління.

Держава та Уповноважений орган управління не несе відповідальність за зобов’язання Підприємства.

Підприємство має право укладати договори (правочини), набувати майнові та особисті немайнові права, нести обов’язки, бути позивачем, відповідачем і третьою особою в будь-якій судовій інстанції.

Майно Підприємства становлять основні фонди, інші необоротні та оборотні активи, вартість яких відображається у самостійному балансі Підприємства.

Майно Підприємства є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання. Підприємство володіє, користується і розпоряджається зазначеним майном на умовах, встановлених Статутом, вчиняючи щодо нього будь які дії, що не суперечать чинному законодавству.

Для забезпечення діяльності Підприємства формується статутний капітал відповідно до чинного законодавства України.

Зареєстрований (пайовий) капітал формується за рахунок вартості майна, переданого Підприємству Уповноваженим органом управління.

Зареєстрований (пайовий) капітал Підприємства становить 221 211,0 тис. гривень (двісті двадцять один мільйон двісті одинадцять тисяч) гривень, 00 копійок.

Відчуження майна, що є державною власністю та закріплене за Підприємством на праві господарського відання, здійснюється за погодженням з Уповноваженим органом управління, у порядку, визначеному чинним законодавством. Отримані в результаті відчуження зазначеного майна кошти є державною власністю і використовуються відповідно до чинного законодавства.

Підприємство не має права здавати в оренду нерухоме майно без отримання відповідного дозволу Уповноваженого органу управління.

Підприємство має право списувати з балансу основні фонди у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Підприємство здійснює користування землею і іншими природними ресурсами відповідно до мети своєї діяльності та чинного законодавства.

До складу ДП «Торецьквугілля» входять дев’ять відокремлених підрозділів, а саме:

- ВП «Шахта «Центральна», яка розташована за адресою: 85200, Донецька обл., м.Торецьк, вул. Історична,5;

- ВП «Шахта «Північна», яка розташована за адресою: 85200, Донецька обл. с. Північне, вул. Центральна,1;

- ВП «Шахта «Південна», яка розташована за адресою: 85200, Донецька обл. м.Залізне, вул. 8 Березня,1;

- ВП «Шахта «Торецька», яка розташована за адресою: 85200, Донецька обл., м.Торецьк, вул.Грушевського,41;

- ВП « Ремонтно-механічний завод», розташований за адресою: 85200, Донецька обл., м.Торецьк, вул.Соцмістечко,1;

- ВП «Автобаза», розташований за адресою: 85200, Донецька обл., м.Торецьк, вул.Фестівальна,1;

- ВП «Управління матеріально- технічного постачання», розташований за адресою: 85200, Донецька обл., м.Торецьк, вул.Руднічна,14а;

- ВП «Санаторій – профілакторій «Радуга» за адресою: 85200, Донецька обл., м.Торецьк, вул.Терешкової, 2 (тимчасово не експлуатується у зв’язку з розташуванням на території підрозділів ЗСУ);

- ВП «Пансіонат «Донбас-Сєдове», розташований за адресою: 872632 Донецька обл., с. Сєдове, вул. Комсомольська,106, знаходиться на непідконтрольній Україні території, тимчасово не експлуатується у зв'язку з окупацією частини Донецької області збройними формуваннями ДНР.

Таблиця 1.3

Основні економічні показники діяльності ДП «Торецьквугілля» за 2018-2020 роки, тис. грн.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Зміни в абсолютних величинах 2020 р. від		Темпи зростання (зниження) 2020 р. у % до	
				2018 р.	2019 р.	2018 р.	2019 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Капітал (станом на кінець періоду)							
Валюта балансу, тис.грн.	508160	676260	512137	3977	-164123	100,78	75,73
Власний капітал, тис.грн.	-2673069	-2983011	-3579250	-906181	-596239	133,90	119,99
нерозподілений прибуток (непокриті збитки), тис.грн	-2901816	-3211738	-3802752	-900936	-591014	131,05	118,40
Позиковий капітал,тис.грн.	3181229	3659271	4091387	910158	432116	128,61	111,81
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	3153230	3651812	4083928	930698	432116	129,52	111,83
Необоротні активи,тис.грн	271194	271300	283411	12217	12111	104,50	104,46
Нематеріальні активи, тис.грн.	8	8	14	6	6	175,00	175,00
Основні засоби, тис. грн.	265443	261008	269583	4140	8575	101,56	103,29
Інвестиційна нерухомість, тис. грн.	0	0	0	0	0	0,00	0,00
Довгострокові фінансові інвестиції, тис. грн.	0	0	0	0	0	0,00	0,00
Довгострокова дебіторська заборгованість, тис. грн.	0	0	0	0	0	0,00	0,00
Оборотні активи, тис. грн.	236966	404960	228726	-8240	-176234	96,52	56,48
у тому числі запаси, тис.грн	85753	281204	95351	9598	-185853	111,19	33,91

Продовження табл. 1.3

Економічні показники							
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	411943	310204	374650	-37293	64446	90,95	120,78

Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	678166	733168	1192113	513947	458945	175,78	162,60
Валовий збиток, тис. грн.	-266223	-422964	-817463	-551240	-394499	307,06	193,27
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн.	-292074	-355596	-591014	-298940	-235418	202,35	166,20

Джерело: складено автором на основі дод. Б, В, Г, Д.

Аналізуючи динаміку основних економічних показників ДП «Торецьквугілля» за 2018-2020 роки, які наведені в табл. 1.3, варто відмітити такі зміни по кожній статті:

1) зміни капіталу:

- валюта балансу у 2020 році зменшилась на 164123 тис. грн. (24,27%) з порівняно з 2019 роком та зросла на 3977 тис. грн. (0,78%) порівняно з 2018 роком;

- власний капітал у 2020 році зменшився на 596239 тис. грн. (19,99%) порівняно з 2019 роком та на 906181 тис. грн. (33,90%) порівняно з 2018 роком;

- непокриті збитки у 2020 році зросли на 591014 тис. грн. (18,40%) порівняно з 2019 роком та на 900936 тис. грн. (31,05%) порівняно з 2018 роком;

- позиковий капітал у 2020 році зріс на 432116 тис. грн. (11,81%) порівняно з 2019 роком та на 910158 тис. грн. (28,61%) порівняно з 2018 роком;

- поточні зобов’язання і забезпечення у 2020 році зросли на 432116 тис. грн. (11,83%) порівняно з 2019 роком та на 930698 тис. грн. (29,52%) порівняно з 2018 роком;

- необоротні активи у 2020 році зросли на 12111 тис. грн. (4,46%) порівняно з 2019 роком та на 12217 тис. грн. (4,50%) порівняно з 2018 роком;

- нематеріальні активи у 2020 році зросли на 6 тис. грн. (75%) порівняно з 2019 роком та на 6 тис. грн. (75%) порівняно з 2018 роком;

- основні засоби у 2020 році зросли на 8575 тис. грн. (3,29%) порівняно з 2019 роком та на 4140 тис. грн. (1,56%) порівняно з 2018 роком;

- інвестиційна нерухомість на Підприємстві протягом 2018-2020 років була відсутня;

- довгострокові фінансові інвестиції на Підприємстві протягом 2018-2020 років були відсутні;

- довгострокова дебіторська заборгованість на Підприємстві протягом 2018-2020 років була відсутня;

- оборотні активи у 2020 році зменшились на 176234 тис. грн. (43,52%) порівняно з 2019 роком та на 8240 тис. грн. (3,48%) порівняно з 2018 роком;

- запаси у 2020 році зменшились на 185853 тис. грн. (66,09%) порівняно з 2019 роком та зросли на 9598 тис. грн. (11,19%) порівняно з 2018 роком;

2) зміна економічних показників:

- чистий дохід від реалізації продукції у 2020 році збільшився на 64446 тис. грн. (20,78%) порівняно з 2019 роком та зменшився на 37293 тис. грн. (9,05%) порівняно з 2018 роком;

- собівартість реалізованої продукції у 2020 році збільшилась на 458945 тис. грн. (62,60%) порівняно з 2019 роком та на 513947 тис. грн. (75,78%) порівняно з 2018 роком;

- валовий збиток у 2020 році збільшився на 394499 тис. грн. (93,27%) порівняно з 2019 роком та на 551240 тис. грн. (207,06%) порівняно з 2018 роком;

- чистий фінансовий результат (збиток) у 2020 році збільшився на 235418 тис. грн. (66,20%) порівняно з 2019 роком та на 298940 тис. грн. (102,35%) порівняно з 2018 роком.

Відповідно до наших вищезазначених результатів аналізу, можна сказати, що у період з 2018 року по 2020 рік валюта балансу незначно зросла. При цьому власний капітал мав тенденцію до значного зменшення через пропорційне зростання непокритих збитків на підприємстві, що є негативним явищем функціонування Підприємства. Підприємство могло функціонувати за рахунок зростання позикового капіталу, де майже всю валову частку займали саме поточні зобов’язання і забезпечення, а це свідчить про короткострокове планування діяльності Підприємством. Основні виробничі потужності складають основні засоби, які незначно, але нарощуються протягом зазначених періодів, що логічно для такого виду Підприємства промислово-енергетичного напрямку. Оборотні активи при цьому зменшуються за даний період майже в половину, що є негативним явищем, так як зменшились пропорційно запаси, а

саме в більшості незавершене виробництво. Як наслідок вчасне непоповнення запасів може спричинити сповільнення функціонування Підприємства, а в результаті збільшення витрат і збитків.

Щодо економічних показників, то чистий дохід від реалізації продукції зменшився протягом періоду дослідження, а собівартість реалізованої продукції суттєво збільшилась і значно перевищує чисті доходи від реалізації продукції, через це Підприємство щорічно отримує валовий збиток, який має тенденцію до зростання. Чистий збиток, який отримує Підприємство і зростає протягом 2018-2020 років підсумовує все вищезазначене. І на основі цього ми можемо зробити висновок, що на разі Підприємство провадить дуже неефективну діяльність з боку отримання доходів та прибутків, але воно відноситься до об’єктів важливої для держави промислово-енергетичної інфраструктури, саме тому його не реорганізовують та не ліквідовують, а воно продовжує провадити свою діяльність. Але станом на кінець 2022 – початок 2023 років у регіонах місцерозташування Підприємства та його відокремлених підрозділів йдуть бойові дії, тому є підозра, що вони тимчасово припинили свою діяльність, при цьому подібних новин на офіційному сайті Підприємства не зазначено.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ДП «ТОРЕЦЬКВУГІЛЛЯ»

2.1. Планування та організація державного фінансового аудиту діяльності Державного підприємства «Торецьквугілля»

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 № 252 «Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання» [12] зазначено, що процес державного фінансового аудиту складається з 4 етапів і першим етапом з них є планування та організація аудиту, що являє собою попереднє вивчення об'єкта аудиту, складення та затвердження робочого плану та програми аудиту.

Аудиторський звіт від 18.12.2020 № 04.05.05-858/03 за результатами державного фінансового аудиту діяльності ДП «Торецьквугілля» за період з 01.01.2017 по 30.09.2020 наведено в дод. А.

Робочий план та програма аудиту ДП «Торецьквугілля» наведені в дод. Е та Ж відповідно.

Робочий план державного фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля» складений з таких частин: Вступна частина; Інформація про ДП «Торецьквугілля»; Результати аудиторський процедур; Підготовка програми аудиту діяльності; Перевірка факторів ризику (ризикових операцій); Звітування про результати аудиту діяльності; Графік проведення аудиту.

Програма державного фінансового аудиту діяльності ДП «Торецьквугілля» складена з таких частин: Вступна частина; Інформація про ДП «Торецьквугілля»; Результати аудиторських процедур; Склад фахівців, залучених до проведення аудиту; Звітування про результати аудиту діяльності; Графік проведення аудиту.

До складу посад фахівців, залучених до проведення державного фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля» відносились: заступник начальника

відділу (Керівник аудиторської групи); заступник начальника управління-начальник відділу; начальник відділу; головний державний фінансовий аудитор; державний фінансовий аудитор.

Графік проведення державного фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля» наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Графік проведення аудиту

№ п/п	Аудиторські дії	Термін виконання
1	І етап – планування та організація аудиту (попереднє вивчення об'єкта аудиту, складення та затвердження робочого плану та програми аудиту)	28.09.2020-06.11.2020
2	ІІ етап – проведення аудиторських процедур, формування і оформлення аудиторських доказів, підготовка аудиторських висновків, пропозицій та рекомендацій	09.11.2020-05.02.2021
3	ІІІ етап – звітування за результатами аудиту шляхом оформлення та узгодження проекту звіту про результати аудиту (далі - звіт), підписання протоколу узгодження звіту про результати державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання (далі - протокол узгодження), формування, підписання та подання звіту об'єкту аудиту	08.02.2021-19.02.2021
4	IV етап – моніторинг виконання поданих за результатами аудиту пропозицій та рекомендацій та результатів їх впровадження.	22.02.2021-22.03.2021

Джерело: складено автором на основі дод. Е, Ж.

Відповідно до графіку проведення аудиту І етап, а саме планування та організація аудиту (попереднє вивчення об'єкта аудиту, складення та затвердження робочого плану та програми аудиту) реалізований аудиторською групою з 28.09.2020 по 06.11.2020, тобто протягом майже 6 тижнів.

Також ж аудиторською групою було зроблено аналіз фінансово-господарської діяльності ДП «Торецьквугілля» за 2017 - 2019 та 9 місяців 2020 року, головні результати якого будуть наведені далі.

План видобутку рядового вугілля по ДП «Торецьквугілля» на 2017 рік складає 265 тис. тонн, фактично видобуто 265 тис. тонн. Промислові запаси складають 27 781 тис. тонн. В роботі знаходиться 10 шахтопластів.

План проведення гірничих виробок на 2017 рік складає 2500 погонних метрів, фактично виконано 2 950 погонних метрів. План виконано на 118 %.

На 2017 рік планова чисельність всього персоналу, згідно фінплану, складає та 3 043осіб, з них: директор -1; адміністративно - управлінський персонал 285 осіб; працівники – 2 757. Фонд оплати праці штатних працівників на 2017 рік планується 279 335 тис. грн, з них: працівники – 251 271 тис. грн, адміністративно-управлінський персонал – 28 064 тис. грн. Фонд оплати праці розраховано виходячи з мінімальної заробітної плати 1 662,5 грн/міс.

План видобутку рядового вугілля на 2018 рік складає 277 тис. тонн, фактично видобуто 251,2 тис. тонн, що на 25,8 тис. тонн менше плану. Промислові запаси складають 27 615 тис. тонн. В роботі знаходиться 11 шахтопластів.

План проведення гірничих виробок по ДП «Торецьквугілля» на 2018 рік складає 2630 погонних метрів, фактично виконано 2 748 погонних метрів. План виконано на 104,5 %.

На 2018 рік планова чисельність всього персоналу, згідно фінансового плану, складає 3 040 осіб, з них: директор – 1; адміністративно-управлінський персонал 280 осіб; працівники 2 759 осіб. Фонд оплати праці штатних працівників на 2018 рік планується на рівні 329 486 тис. грн, з них працівники – 298 549 тис. грн, адміністративно - управлінський персонал – 30 937 тис. гривень. Фонд оплати праці розраховано виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб 1 808,2 грн/міс.

План видобутку рядового вугілля на 2019 рік складає 240 тис.тонн, фактично видобуто 224,7 тис. тонн, що на 15,3 тис. тонн менше плану. Промислові запаси складають 27467 млн. тонн. В роботі знаходиться 9 шахтопластів. На 2020 рік – 27335 тис. тонн, 10 шахтопластів.

На 2019 рік план проведення гірничих виробок складає 2 300 погонних метрів, фактично виконано 2398 погонних метрів, план виконано на 104,3 %.

На 2019 рік планова чисельність всього персоналу згідно фінансового плану складає 2 833 особи, з них: керівник – 1; адміністративно-управлінський персонал 274 осіб; працівники – 2 558 осіб. Фонд оплати праці штатних працівників на 2019 рік планується на рівні 368 224 тис. грн, з них працівники –

329 510 тис. грн, адміністративно - управлінський персонал – 38 714 тис. гривень. Фонд оплати праці розраховано виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб 1971,9 грн/міс.

Проведеним аналізом планового та фактичного видобутку вугілля встановлено, що за період 2017 - 2019 роки та 9 місяців 2020 року ДП «Торецьквугілля» видобуто вугілля у кількості 1 481,8 тис. тонн. Дані наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Планові та фактичні показники видобутку вугілля ДП «Торецьквугілля» протягом 2017-2020 років

2017			2018			2019			9 місяців 2020		
План, тис. тонн	Факт, тис. тонн	%	План, тис. тонн	Факт, тис. тонн	%	План, тис. тонн	Факт, тис. тонн	%	План, тис. тонн	Факт, тис. тонн	%
265	265	100	277	251,2	90,7	240	224,7	93,6	782	740,9	94,7

Джерело: складено автором на основі дод. А, Е, Ж.

Аналіз засвідчив, що протягом 2017 – 2019 років підприємством не виконувався план з видобутку вугілля: у 2018 на 9,3 %, у 2019 на 6,4 %. Причиною невиконання плану з видобутку стала критична зношеність основних засобів (60-70%), брак власних та відсутність бюджетних коштів для їх переоснащення.

Основні показники доходної та витратної частини, планові показники за період 2017-2019 років наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Основні показники доходної та витратної частини ДП «Торецьквугілля»

Назва	2017		2018		2019	
	план, тис грн	факт, тис грн	план, тис грн	факт, тис грн	план, тис грн	факт, тис грн
1	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка)	314 554	347 606	459 173	411 943	406 298	310 204
Собівартість	905 674	792 266	836 706	671 399	1 015 357	733 001
Валовий прибуток	-591 120	-444 660	-377 533	-259 456	-609 059	-422 797
Адміністративні витрати	40 386	33 984	38 012	34 567	46 892	42 622
Витрати на збут	1 740	1 409	13 782	7 133	11 588	6 733
Інший дохід від операційної діяльності	261 465	292 270	235 154	233 544	342 766	340 825
Інші витрати від операційної діяльності	36 936	85 825	160 507	220 850	187 013	251 554

Продовження табл. 2.3

Фінансовий результат від операційної діяльності	-408 717	-273 608	-354 680	-288 462	-511 786	-382 881
Чистий прибуток (-збиток)	-401 069	-272 700	-345 770	-291 716	-504 816	-377 245
Сукупний дохід	585 415	650 047	703 385	651 780	756 034	658 918
Сукупні витрати	986 484	922 747	1 049 155	943 496	1 260 850	1 036 163
Матеріальні витрати	530 898	475 190	472 947	457 746	608 126	438 688
- сировина і матеріали	167 174	218 654	179 781	210 627	210 207	201 860
- паливо та енергія	363 724	256 536	293 165	247 119	397 919	236 828
Витрати на оплату праці	279 335	268 417	329 486	296 426	368 224	355 154
Відрахування на соц. Заходи	61 455	58 809	72 543	63 916	81 010	75 603
Амортизація	18 541	18 204	17 650	14 030	13 818	15 143
Інші операційні витрати	94 507	70 521	156 380	141 123	189 673	264 287
Всього	984 736	891 141	1 049 006	973 241	1 260 851	1 148 875
Чисельність працівників, чол.	3364	2875	3303	2794	3105	2559

Джерело: складено автором на основі дод. А, Е, Ж.

Аналізом виконання фінансових планів у 2017-2019 роках встановлено, що збитковість ДП «Торецьквугілля» не перевищила заплановані обсяги. Однак, слід відзначити її тенденцію до збільшення. Так, чистий збиток склав у 2017 році – 272 700 тис. грн, у 2018 році – 291 716 тис. грн, у 2019 році – 377 245 тис. гривень.

Основним джерелом формування дохідної частини є чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, який складає в середньому більше 50 % від загальної суми доходів.

Показники фінансового плану за цією статтею доходів не виконані у 2018 та 2019 роках. Відсоток виконання склав 89,7 % та 76,3% Підприємством недоотримано 47 200 тис. грн у 2018 році та 96 094 тис. грн у 2019 році, що відбулося внаслідок невиконання плану з видобутку (6,4%) та плану реалізації товарної вугільної продукції (23,7%).

У 2017 році чистий дохід (виручка) склав 347 606,0 тис. гривень.

У 2018 році дохід збільшився у порівнянні з 2017 роком на 64 337,0 тис. грн або 18,5 %.

У 2019 році підприємство отримало 310 204,0 тис. грн чистого доходу від реалізації продукції, що на 96 094,0 тис. грн, або на 23,6 % менше передбаченого фінансовим планом, з них за рахунок зменшення обсягу відвантаженого вугілля

на 95 679 тис. гривень.

Порівняно з 2018 роком чистий дохід зменшився на 101 739 тис. грн або на 24,7 %. Протягом 2019 року через нестабільність на ринку збуту були збільшені залишки вугілля на складах шахт на 53,5 тис. тонн або 113 млн. гривень.

Окрім чистого доходу від реалізації продукції підприємство отримує інші операційні доходи, які складають приблизно 44,2 % від сукупного доходу. У 2017 році вони склали 292 270,0 тис. грн, у 2018 році – 233 544,0 тис. грн, у 2019 році – 340 825,0 тис. гривень.

До складу «Інших операційних доходів» входять наступні статті: доходи від оренди активів, доходи від реалізації інших оборотних активів (металобрухт), доход від експлуатації ЖКГ, цільове фінансування та інші доходи.

Найбільший обсяг у структурі інших операційних доходів має цільове фінансування. Це кошти отримані з бюджету на виплату заробітної плати. У 2017 році вони склали 255 500,0 тис. грн, у 2018 році – 223 281,0 тис. грн, у 2019 році – 333 263,0 тис. гривень.

Витрати від операційної діяльності включають в себе собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

Собівартість реалізованої продукції за всіма періодами менше передбаченої фінансовим планом. У 2017 році вона склала 792 266,0 тис. грн., або 87,4 % до показників фінансового плану. У 2018 році –671 399,0 тис. грн, або 80,2 % до показників фінансового плану. У 2019 році – 733 001,0 тис. грн, або 72,2 % до показників фінансового плану.

Збільшення витрат із собівартості реалізованої продукції у 2019 році на 61 606,0 тис. грн, або 9,1 % порівняно з 2018 роком пояснюється значним зростанням цін та тарифів на матеріали, електроенергію та послуги, підвищенням законодавчо встановленого рівня прожиткового мінімуму для працездатних осіб, виходячи із якого розраховуються тарифні ставки та посадові оклади.

Рівень адміністративних витрат за всіма роками не перевищує заплановані

показники, що заслуговує позитивної оцінки. У 2017 році вони склали 33 984,0 тис. грн, або на 6 402,0 тис. грн менше показників фінансового плану. У 2018 році – 34 567,0 тис. грн, -3 436,0 тис. грн до фінансового плану. У 2019 році – 42 622,0 тис. грн, -4 270 тис. грн до фінансового плану. Поступове збільшення адміністративних витрат за роками переважно пояснюється зростанням:

- витрат на оплату праці у зв'язку зі змінами посадових окладів відповідно до законодавчо встановленого рівня прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

- ставок екологічного податку та плати за землю, які входять до складу адміністративних витрат.

Витрати на збут, які складають в середньому 0,5 % в структурі сукупних витрат, теж за всіма підзвітними періодами менше передбачених фінансовим планом. Основною частиною витрат на збут є витрати з перевезення рядового товарного вугілля від шахти до станції «Торецьквугілля», тому зміна витрат на збут безпосередньо залежить від обсягу та вартості перевезення 1 тонни відвантаженого вугілля.

Таблиця 2.4

Динаміка зміни обсягів відвантаженого вугілля та витрат на послуги вантажно-транспортних управлінь та залізниці

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Обсяг відвантаженого вугілля, т.тн.	185,4	220,5	168,9
Витрати на послуги вантажно-транспортних управлінь та залізниці	2,17	27,17	31,44

Джерело: складено автором на основі дод. А, Е, Ж.

До складу інших витрат від операційної діяльності належать:

- витрати з операційної оренди;

- втрати від реалізації інших оборотних активів та послуг;

- штрафи, пені, неустойки;

- втрати від експлуатації об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення;

- заробітна плата, що не включена до собівартості;
- відрахування профспілкам;
- витрати на відрядження;
- витрати, пов’язані з оплатою тимчасової непрацездатності;
- тощо.

Згідно даних таблиці 2 інші витрати від операційної діяльності за роками наступні: у 2017 році – 85 825,0 тис. грн, у 2018 році – 220 850,0 тис. грн, у 2019 році – 251 554,0 тис. гривень. Суттєве перевищення операційних витрат проти передбачених фінансовим планом пояснюється наявністю значних сум нарахованих штрафних санкцій з податків, зборів, єдиного соціального внеску, судових витрат та виконавчого збору.

Аналізом структури та динаміки активів встановлено, що коефіцієнт зростання вартості активів меньше одиниці.

Проведеним аналізом активів встановлено, що оборотні активи в структурі активів Підприємства становлять станом на 01.01.2017 – 140 299,0 тис. грн (26,7 %), на 01.01.2018 – 170 835,0 тис. грн (32,1 %), на 01.01.2019 – 274 988,0 тис. грн (43,2 %), на 01.01.2020 – 326 604,0 тис. грн (54,0 %).

Вартість запасів станом на 01.01.2017 році склали у сумі 63 008,0 тис. грн, на 01.01.2018 – 43 293,0 тис. грн, на 01.01.2019 – 88 080,0 тис. грн, на 01.01.2020 – 202 848,0 тис. гривень. Зменшення запасів на кінець звітного періоду в порівнянні з його значенням на початок року свідчить про уповільнення обороту запасів.

Питому вагу в структурі активів ДП «Торецьквугілля» займають необоротні активи, які станом на 01.01.2017 становили – 385 784,0 тис. грн (73,3 %), на 01.01.2018 – 360 559,0 тис. грн (67,9 %), на 01.01.2019 – 361 883,0 тис. грн (56,8 %), на 01.01.2020 – 278 074,0 тис. грн (46 %), у т.ч. основні засоби ДП «Торецьквугілля» станом на на 01.01.2017 становили – 265 874,0 тис. грн (50,5 %), на 01.01.2018 – 240 347 тис. грн (45,2 %), на 01.01.2019 – 239 228 тис. грн (37,6 %), на 01.01.2020 – 267 782 тис. грн (44,3 %).

Показник рентабельності активів та основних засобів за період 2017-2019

та 9 місяців 2020 дорівнює нулю. Коефіцієнт зростання активів (Кв.а.) Підприємства у 2017 році становить 1, у 2018 – 1,2, у 2019 – 1,2, 9 місяців 2020 - 0,72.

Аналізом структури та динаміки дебіторської заборгованості встановлено, що дебіторська заборгованість на 01.01.2017 року складає 38 588,0 тис. грн, на 01.01.2018 – 87 816,0 тис. грн, на 01.01.2019 – 147 827,0 тис. грн, на 01.01.2020 – 123 599,0 тис гривень. В порівнянні з 2017 роком станом на 01.01.2020 дебіторська заборгованість зросла на 85 011,0 тис. гривень.

Найбільшою в структурі дебіторської є заборгованість за продукцію, товари, роботи послуги , яка станом на 01.01.2017 становить 26 473,0 тис. грн (68,6 %), на 01.01.2018 – 74 737,0 тис. грн (85,1 %), на 01.01.2019 – 119 994,0 тис. грн (81,2 %), на 01.01.2020– 106 800,0 тис. гривень (86,4 %).

Зросла дебіторська заборгованість за виданими авансами з 143,0 тис. грн у 2017 році до 1 296,0 тис. грн станом на 01.01.2020.

Інша поточна дебіторська заборгованість, яка станом на 01.01.2017 становить 1 268,0 тис. грн, на 01.01.2018 – 1 166,0 тис. грн, на 01.01.2019 – 5 105,0 тис. грн, станом на 01.01.2020 склала 3 729,0 тис. гривень.

Аналізом резерву сумнівних боргів встановлено, що резерв створено в 2019 році, сумнівні борги станом на 01.01.2020 року складають 8 512,0 тис. грн,, що на 21тис. грн нижче ніж на 30.09.2020 року. Зростання сумнівного боргу сталося з причини прийняття рішення про неможливість стягнення заборгованості, яка виникла ще до початку АТО в Донецькій області, з підприємств, що знаходяться на непідконтрольній території.

Аналізом власного капіталу встановлено, що станом на 01.01.2017 він складає (-2 032 110) тис. грн, на 01.01.2018 – (-2 312 163) тис. грн, на 01.01.2019 – (-2 594 364) тис. грн, на 01.01.2020 – (-3 050 314) тис. гривень.

Проведеним аналізом коефіцієнтів зростання власного капіталу (Кв.к.) встановлено, що він меньший від коефіцієнту зростання власних активів (Кв.а.) та становить за 2016 - Кв.к. 0,85 < Кв.а. 0,94, за 2017 - Кв.к. 0,27 < Кв.а. 0,99, 2018 - Кв.к. 0,38 < Кв.а. 1,07. Відповідне свідчить про скорочення обсягів власних

джерел фінансування діяльності підприємства внаслідок відсутності прибутку.

Аналізом структури та динаміки зобов'язань встановлено, що станом на 01.01.2017 року заборгованість складає – 2 558 193,0 тис. грн, на 01.01.2018 року– 2 843 557,0 тис. грн, на 01.01.2019 року – 3 231 235,0 тис. грн, на 01.01.2020 року – 3 654 992,0 тис. грн, за 9 місяців 2020 – 1 369 761 тис. гривень.

Низьке значення показника сигналізує про високий рівень ризиків і низьку стійкість підприємства в середньостроковій перспективі.

Довгострокові зобов'язання зменшилися у 2017 році на 105,0 тис. грн з 78 213,0 тис. грн на початок року до 78 108,0 тис. грн на кінець року, у 2018 зменшилися на 45 211,0 тис. грн і становлять на кінець року 32897,0 тис. грн, у 2019 зменшились на 25 438,0 тис. грн і становлять на кінець року 7 459,0 тис. гривень. Зменшення довгострокових зобов'язань відбулось за рахунок трансформації бухгалтерської звітності у відповідності до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Поточні зобов'язання і забезпечення Підприємства станом на 01.01.2017 року заборгованість складає – 2 479 980,0 тис. грн, на 01.01.2018 року– 2 765 449,0 тис. грн, на 01.01.2019 року – 3 198 338,0 тис. грн, на 01.01.2020 року – 3 647 533,0 тис. гривень.

Динаміка поточних зобов'язань і забезпечень Підприємства протягом 2017- 2019 років має тенденцію до зростання, яка в порівнянні з показником станом на 01.01.2019 зросла на 494 303,0 тис. грн або на 15,7 %.

Порівнянням сум кредиторської заборгованості з сумами дебіторської заборгованості встановлено перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською, станом на 01.01.2020 кредиторська заборгованість перевищує дебіторську на 3 490 297,0 тис. грн, що свідчить про недостатність оборотних активів Підприємства для погашення власних поточних зобов'язань. Значне перевищення дебіторської заборгованості знижує фінансову стабільність підприємства і виникає необхідність в додатковому залученні джерел фінансування.

Оцінку ефективності управління підприємством проведено за сукупністю

коефіцієнтів, які характеризують прибутковість, платоспроможність та ліквідність, встановлено наступне:

Коефіцієнт рентабельності активів Підприємства у 2017 – 2019 роки нижче нуля, що свідчить про збільшення темпів економічного падіння.

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2017 складав 0,61, у 2017 - 0,62, у 2018 - 0,66, 2019 -0,67, за 9 місяців 2020 року- 0,67, що свідчить про відсутність можливості у Підприємства на їх відновлювання.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу у 2017 - 2020 роках дорівнює нулю, що свідчить про збиткову діяльність підприємства, його інвестиційну непривабливість.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу має від'ємне значення і зменшився з (-0,21) у 2017 році до (-0,02) у 2019. Аналіз показав нестачу власного оборотного капіталу: у 2017 році - 2 197,0 тис. грн, у 2018 році - 166 711,0 тис. грн, у 2019 - 204 368,0 тис. гривень.

Коефіцієнт фінансової незалежності значення показника дуже низьке і має тенденцію до зменшення. Як показав аналіз, у 2017 році підприємство здатно було профінансувати 12 % власних активів, у 2018 - 3 %, у 2019 - 1 %.

Низьке значення показника сигналізує про високий рівень ризиків і низьку стійкість підприємства в середньостроковій перспективі.

У періоді 2017 - 2019 та 9 місяців 2020 року сума операційних витрат і фінансових витрат перевищує фінансовий результат Підприємства. Як наслідок, тривалий вплив такого фактора призводить до банкрутства підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності у 2017 році становив (1,14) , у 2018 - (0,86), у 2019 - (0,98), 9 місяців 2020 – (0,99), що значно вище оптимального значення показника (від 2 до 2,5). Відповідне говорить про значний рівень фінансових ризиків.

Коефіцієнт оборотності активів складав у 2017 (0,11), у 2018 (0,16), у 2019 (0,02), що менше оптимального значення показника, вказує на зменшення виручки від реалізації продукції в розрахунку на одиницю коштів, інвестованих в активи та характеризує неефективність використання наявних ресурсів.

Коефіцієнт фінансової стійкості**,** який характеризує співвідношення власних та позикових коштів, засвідчив, що значення показника є меншим від нормативного значення (в межах 0,7-0,9). Зокрема, за 2017 значення показника складає (-0,81), у 2018 складає (-0,80), у 2019 складає (-0,83), що говорить про недостатній рівень фінансової стійкості та існування певного ризику втрати платоспроможності Підприємства.

Коефіцієнт покриття загальної ліквідності має тенденцію до зменшення і становить у 2017 – 0,12, у 2018- 0,10 а у 2019 - 0,18 та є меншим одиниці, що свідчить про низьку ліквідність Підприємства.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2017 - 2020 роки дорівнює нулю, що є меншим від нормативного значення показника (0,2) та свідчить про втрату Підприємством можливості негайно ліквідувати короткострокову заборгованість.

Оцінка ефективності управління за фінансовими коефіцієнтами у досліджуваному періоді має значення (-1), що свідчить про незадовільний рівень управління Підприємства.

Отже, за результатами проведеного попереднього аналізу аудиторською групою основних фінансових показників діяльності з 2017 року по 9 місяць 2020 року встановлено збитковість діяльності Підприємства, стабільне погіршення основних фінансово-економічних показників, що свідчить про падіння ділової активності Підприємства.

За результатами дослідження аудиторською групою було визначено наступні фактори ризику, які вплинули або можуть негативно вплинути на ефективність діяльності Підприємства:

1) зовнішні фактори ризику:

1.1. Невідповідність ціни на вугільну продукцію її собівартості. Реалізація вугільної продукції Операторам оптового ринку за ціною нижчою від собівартості, що призвело до упущених вигод (доходів);

2) внутрішні фактори ризику:

2.1. Неякісне проведення претензійно позовної роботи по стягненню

дебіторської заборгованості може призвести до упущення вигод Підприємством або непродуктивних витрат;

2.2. Наявність фактів не списання безнадійної кредиторської заборгованості, що призвело до упущених доходів;

2.3. Оцінка ефективності діяльності підприємств вугледобувної промисловості щодо використання державного майна (матеріально – технічних ресурсів);

2.4. Відволікання обігових коштів підприємства у вигляді поворотної фінансової допомоги, термін повернення якої минув, що має негативний вплив на фінансовий стан Підприємства;

2.5. Доручення Донецької обласної прокуратури № 15/г-50 вих-20 від 20.10.2020;

2.6. Діюча система внутрішнього контролю та її організація може бути недостатньою для попередження порушень та недоліків;

2.7. Стан проведення профілактичних заходів з недопущення поширення випадків коронавірусу COVID-19 по ДП «Торецьквугілля».

Отже, під час етапу планування та організації державного фінансового аудиту діяльності ДП «Торецьквугілля» аудиторською групою було здійснено попереднє вивчення ДП «Торецьквугілля», складено робочий план та програму державного фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля» за період з 01.01.2017 по 30.09.2020, розподілено роботу та терміни виконання для кожного аудитора з аудиторської групи, здійснено попередній аналіз фінансово-господарської діяльності ДП «Торецьквугілля» за 2017 - 2019 та 9 місяців 2020 року, та визначено головні зовнішні та внутрішні фактори ризиків ДП «Торецьквугілля» за перевірочний період.

2.2. Методика державного фінансового аудиту Державного підприємства «Торецьквугілля», реалізація його результатів

Методика державного фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля» передбачено Постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 № 252 «Про

затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання» [12] та Адміністративним регламентом процесу «Організація, проведення аудитів та реалізація їхніх матеріалів», затвердженим Наказом Держаудитслужби України від 19.07.2021 № 237 (наведено у дод. З).

Відповідно до графіку проведення аудиту ДП «Торецьквугілля» II етап (проведення аудиторських процедур, формування і оформлення аудиторських доказів, підготовка аудиторських висновків, пропозицій та рекомендацій) здійснено аудиторською групою з 09.11.2020 по 05.02.2021 (близько 8 тижнів), III етап (звітування за результатами аудиту шляхом оформлення та узгодження проекту звіту про результати аудиту (далі - звіт), підписання протоколу узгодження звіту про результати державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання (далі - протокол узгодження), формування, підписання та подання звіту об'єкту аудиту) здійснено аудиторською групою з 08.02.2021 по 19.02.2021 (майже 2 тижні), IV етап (моніторинг виконання поданих за результатами аудиту пропозицій та рекомендацій та результатів їх впровадження) здійснено аудиторською групою з 22.02.2021 по 22.03.2021 (близько 1 місяця).

Аудиторською групою виконано дослідження зовнішнього фактору ризику – «Невідповідність ціни на вугільну продукцію її собівартості. Реалізація вугільної продукції Операторам оптового ринку за ціною нижчою від собівартості, що призвело до упущених вигод (доходів)», під час якого проаналізовано фінансові плани на 2017 - 2020 роки, звіти про виконання фінансових планів, «Звіт про собівартість готової вугільної продукції» форми № 10-п. Дослідження зазначеного фактору ризику проведено суцільним методом з 2017 року по 9 місяць 2020 року. Методи аудиту та процедури, які застосовувалися: перевірка, інвентаризація, аналіз собівартості (суцільно), розрахунки з 2017 року по 9 місяць 2020 року, письмові пояснення.

Аудиторською групою виконано дослідження внутрішнього фактору ризику – «Реалізації вугільної продукції іншим юридичним та фізичним особам за ціною нижчою від собівартості, як наслідок упущені вигоди (доходи)», під час якого проаналізовано договори на реалізацію вугільної продукції, фінансові плани на 2017 - 2020 роки, звіти про виконання фінансових планів, «Звіт про собівартість готової вугільної продукції» форми № 10-п Дослідження зазначеного фактору ризику проведено суцільним методом з 2017 року по 9 місяць 2020 року. Методи аудиту та процедури, які застосовувалися: перевірка, інвентаризація, аналіз собівартості (суцільно), розрахунки з 2017 року по 9 місяць 2020 року, письмові пояснення.

Аудиторською групою виконано дослідження внутрішнього фактору ризику – «Неякісне проведення претензійно позовної роботи по стягненню дебіторської заборгованості може призвести до упущення вигод Підприємством або непродуктивних витрат», яке проведено вибірковим методом з 2017 року по 9 місяць 2020 року. Методи аудиту та процедури, які застосовувалися: перевірка, надання запитів, аналіз вибірково за 2017, 2018, 2019, 9 місяців 2020 року, письмові пояснення.

Аудиторською групою виконано дослідження внутрішнього фактору ризику – «Наявність фактів не списання безнадійної кредиторської заборгованості, що призвело до упущених доходів», яке проведено вибірковим методом з 2017 року по 9 місяць 2020 року. Методи аудиту та процедури, які застосовувалися: перевірка, надання запитів, аналіз вибірково за 2017, 2018, 2019, 9 місяців 2020 року, письмові пояснення.

Аудиторською групою виконано дослідження внутрішнього фактору ризику – «Оцінка ефективності діяльності підприємств вугледобувної промисловості щодо використання державного майна (матеріально – технічних ресурсів», яке проведено вибірковим методом з 2017 року по 9 місяць 2020 року. Методи аудиту та процедури, які застосовувалися: перевірка, надання запитів, аналіз вибірково за 2017, 2018, 2019, 9 місяців 2020 року, письмові пояснення.

Аудиторською групою виконано дослідження внутрішнього фактору ризику – «Відволікання обігових коштів підприємства у вигляді поворотної фінансової допомоги, термін повернення якої минув, що має негативний впив на фінансовий стан Підприємства», яке проведено вибірковим методом з 2017 року по 9 місяць 2020 року. Методи аудиту та процедури, які застосовувалися: перевірка, надання запитів, аналіз вибірково за 2017, 2018, 2019, 9 місяців 2020 року, письмові пояснення.

Аудиторською групою виконано дослідження внутрішнього фактору ризику – «Діюча система внутрішнього контролю та її організація може бути недостатньою для попередження порушень та недоліків», під час якого проаналізовано структуру, штатний розпис та особовий склад Підприємства, трудові відносини між Підприємством та керівником, особливості управління Підприємством, зміст та відповідність колективних договорів законодавству і галузевій угоді; проаналізувати виконання умов Контракту, укладеного з керівником підприємства, проаналізувати облікову політику, запроваджену на підприємстві, склад та структуру підрозділу, на який покладено ведення бухгалтерського обліку; дослідити питання збереження державного майна в розрізі укладення договорів про повну матеріальну відповідальність та проведення інвентаризації; ознайомитися та дати оцінку претензійно-позовній роботі Підприємства та інше. За результатом даного дослідження дано оцінку якості системи внутрішнього контролю по Підприємству; стану ведення бухгалтерського обліку; рівню забезпечення самостійного виявлення і виправлення можливих ризиків. Дослідження зазначеного фактору ризику проведено вибірковим методом з 2017 року по 9 місяць 2020 року. Методи аудиту та процедури, які застосовувалися: перевірка, надання запитів, аналіз вибірково за 2017, 2018, 2019, 9 місяців 2020 року, письмові пояснення.

Загальна сума встановлених аудитом недоліків і порушень законодавства (зовнішні та внутрішні ризики) становить 1 788 828,76 тис. грн. З них внутрішні ризики внаслідок прийняття неефективних управлінських рішень на загальну суму 759 628,70 тис. грн, в тому числі: упущені вигоди Підприємства на суму

588 150,79 тис. грн; непродуктивні витрати на суму 250,0 тис. грн, які можуть призвести до упущення доходів на суму 171 227,91 тис. грн.

Внутрішніми факторами ризику, які вплинули на діяльність підприємства є втрачені доходи (упущені вигоди), внаслідок реалізації вугільної продукції стороннім комерційним юридичним особам за ціною нижче від собівартості на загальну суму 587 431, 96 тис. грн, з них: за 2017 рік на суму 39 343,42 тис. грн; за 2018 рік на суму 39 788,34 тис. грн; за 2019 рік на суму 248 513,36 тис. грн; за 9 місяців 2020 року на суму 259 786,84 тис. гривень.

Також внаслідок здійснення поставки вугільної продукції ДП «Держвуглепостач» з порушення умов договорів, проведення не належним чином ДП «Торецьквугілля» претензійно-позовної роботи утворилась дебіторська заборгованість щодо якої існує невпевненість її погашення боржником, що може призвести до втрати боржника у зобов'язанні, а як наслідок активів Підприємства та упущенню доходів на загальну суму 108 636,38 тис. гривень.

Також, ДП «Торецьквугілля» не використано своє право, на пред’явлення позовних вимог до Господарського суду щодо стягнення штрафних санкцій за невиконання зобов’язань за договорами з ДП «Держвуглепостач», що може призвести до втрати боржника у зобов'язанні, активів Підприємства та упущенню доходів на загальну суму 62 591,53 тис. гривень.

ДП «Торецьквугілля» упущено доходів через не списання безнадійної кредиторської заборгованості за неоплачені товари та послуги на загальну суму 433,83 тис. гривень.

Передача за договорами речової позички на безоплатній основі металоаркового кріплення свідчить про неефективність використання майна, недосягнення мети встановленої пунктом 2.1 Статуту, а саме отримання прибутку та призвело до упущенню доходів на загальну суму 285,0 тис. гривень.

Внаслідок надання безвідсоткової поворотної допомоги ДП «Національна Вугільна Компанія» на загальну суму 250,0 тис. грн без затвердження у фінансовому плані на 2019 рік, з порушенням умов повернення за договорами,

не проведення претензійно-позовної роботи ДП «Торецьквугілля» допущено відволікання обігових коштів, що призводить до непродуктивних витрат та має негативний впив на фінансовий стан Піприємства.

Вищезазначені результати були направлені проектним листом до Державної аудиторської служби України на правки, в подальшому лист буде направлений до Кабінету міністрів України та Міністерству енергетики та вугільної промисловості.

Державна аудиторська служба України направляє зазначену інформацію у листі в порядку інформування та прийняття відповідних управлінських рішень, керуючись п.31 Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 252 від 27.03.2019 [12]. При цьому просить центральний орган виконавчої влади зворотно поінформувати про вжиті заходи у визначені законодавством терміни.

Під час звітування про результати державного фінансового аудиту діяльності ДП «Торецьквугілля» було здійснено такі дії:

1) підготовлено аудиторський звіт, який повинен включати розділи: вступ; результати виконання аудиторських процедур; висновки; рекомендації; додатки;

2) підготовлено рекомендації та пропозиції;

3) оформлено проект звіту та подано його об'єкту аудиту для ознайомлення не пізніше ніж в останній робочий день завершення строку проведення аудиту;

4) розглянуто аудиторський звіт за участю керівництва ДП «Торецьквугілля».

5) складено протокол узгодження;

6) керівник аудиту протягом трьох робочих днів з дня підписання протоколу узгодження склав та підписав по одному примірнику звіту для органу Держаудитслужби та об'єкта аудиту. Керівник аудиту протягом трьох робочих

днів з дня підписання протоколу узгодження подав відповідний примірник звіту об’єкту аудиту;

7) Разом із звітом керівник аудиту подав об’єкту аудиту супровідний лист, підписаний керівником органу Держаудитслужби, із зазначенням строку інформування про виконання пропозицій та рекомендацій, поданих у ньому, та результати їх впровадження. Пропозиції та рекомендації, що містяться у звіті, обов’язкові до розгляду об’єктом аудиту;

8) Об’єкт аудиту у строк, визначений у листі органу Держаудитслужби, поінформував орган про стан і результати розгляду пропозицій та рекомендацій, що містяться у звіті, заплановані та вжиті заходи, спосіб і результати впровадження пропозицій та рекомендацій;

9) з метою інформування громадськості направлено звіт для розміщення на офіційному веб-сайті Держаудитслужби в установленому порядку.

З метою покращення ефективності фінансово-господарської діяльності ДП «Торецьквугілля» управлінням Східного офісу Держаудитслужби в Донецькій області рекомендувало здійснити заходи щодо подальшого удосконалення ефективності управління коштами і майном Підприємства з метою подальшого покращення фінансових результатів його діяльності. Результати аудиторського дослідження були розглянуті на нараді ДП «Торецьквугілля». Враховуючи ряд недоліків та зауважень, які мають місце при здійсненні Підприємством господарської діяльності, про що визначено в аудиторському звіті, рекомендовано посилити внутрішній контроль за здійсненням господарських операцій за напрямами роботи.

На рівні ДП «Торецьквугілля» надані такі рекомендації, які наведені на рис. 1.2:

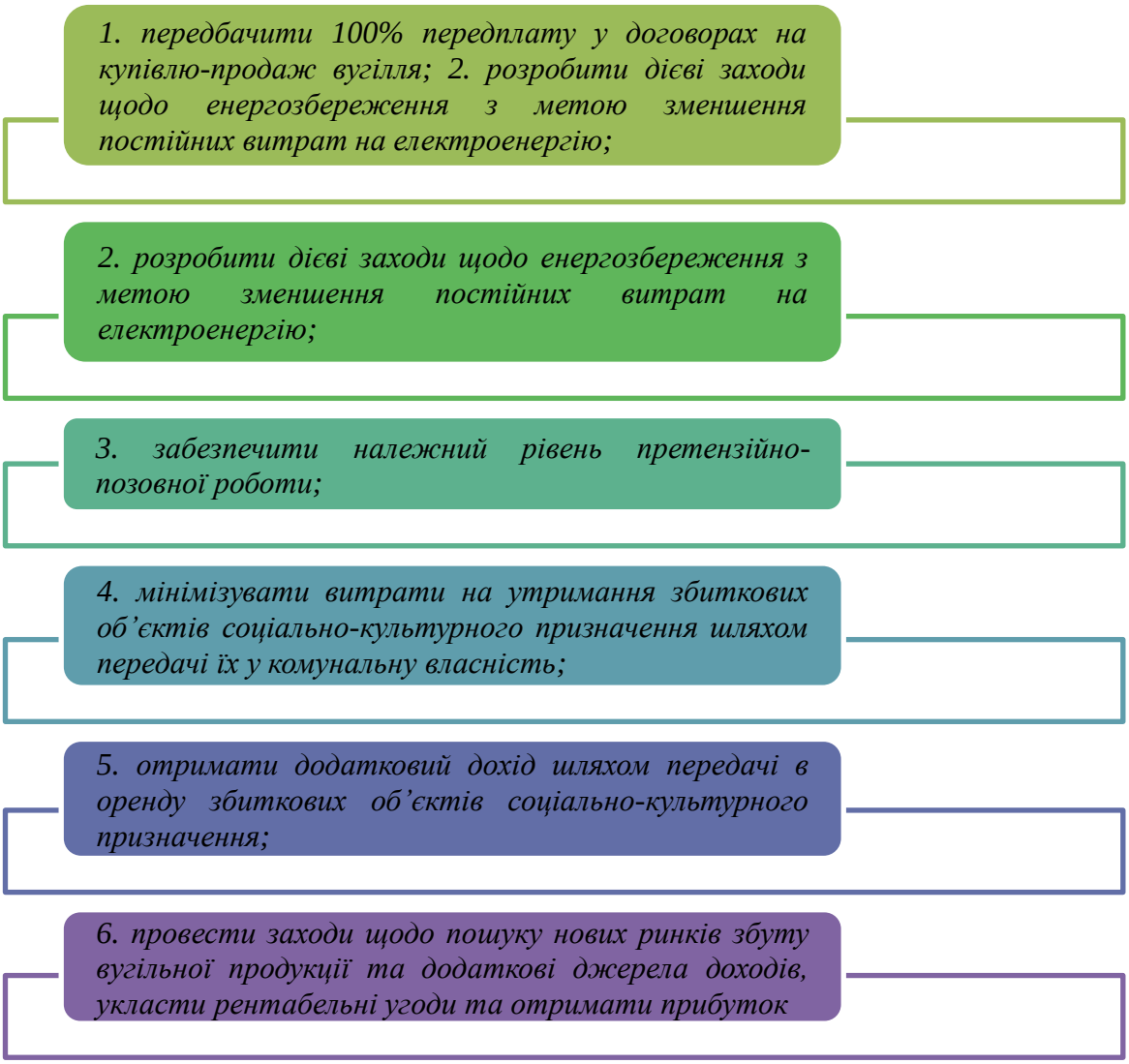

Рис. 1.2. Рекомендації на рівні ДП «Торецьквугілля»

Джерело: складено автором на основі дод. А.

Отже, аудиторською групою під час державного фінансового аудиту ДП «Торецьквугілля» виконано належним чином всі етапи, які зазначені в робочому плані та програмі аудиту, як це передбачено Постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 № 252 «Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання».

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

За підсумками нашого дослідження можна зробити висновок, що все ж таки, міжрегіональні територіальні органи Держаудитслужби України та Центральний офіс Державної аудиторської служби України можуть здійснювати державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання енергетичної галузі в умовах сьогодення та з чинною базою законодавчих норм та документів. Але, це не відміняє того факту, що є дуже багато різного роду прогалин в цьому законодавстві, які потрібно змінювати, так як вони зменшують та обмежують ефективність та результативність діяльності органів державного фінансового контролю нашої країни.

Відповідно до вищезазначеного, нами запропоновано частково у наукових матеріалах, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції такі напрями вдосконалення методики та організації державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі:

1. створення єдиних законодавчих норм організації державного фінансового аудиту, методів і форм контрольної діяльності (це допоможе аудиторам чітко діяти в межах єдино визначених законодавчих норм та якісно і оперативно виконувати свої функції);

2. вдосконалити організаційну структуру, розмежувати і уточнити функції органів державного фінансового контролю (це допоможе звільнитись від дублювання функцій органами державного фінансового контролю і покращити їх взаємодію між собою та дозволить нівелювати суперечки, додаткову непотрібну роботу);

3. посилення відповідальності керівників на всіх рівнях управління та чітке встановлення її меж у законодавстві (це дозволить вирішити серйозну проблему, так як в сучасних реаліях на всіх ланках від рядових працівників до керівників структурних підрозділів, або навіть доходить до керівників органів та їх

заступників, які не розуміють або не хочуть розуміти всю відповідальність, яка може настати при виконанні службових повноважень. реалізація цього пункту чітко роз'яснить посадовим особам на різних рівнях, що чекає їх за неналежне, несумлінне, невідповідальне виконання роботи під час робочого часу. Це дозволить зменшити кількість працівників, які не бажають працювати, які використовують службові повноваження у власних цілях, які навмисно порушують чинне законодавство, які шкодять як спільноті колективу, так в тій самій мірі і державі цілком);

4. прийняття стандартів здійснення державного фінансового аудиту для створення дієвого механізму протидії правопорушенням і зловживанням у сфері використання бюджетних коштів, державного та комунального майна (прийняття цих стандартів дасть змогу аудиторам керуватись ними в здійсненні державного фінансового аудиту та відповідати за допомогою них на власні питання, які виникають під час цієї діяльності);

5. покращення матеріально-технічного, наукового та інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування системи державного фінансового аудиту (це являється також серйозною проблемою, так як професійного забезпечення зазначеного в цьому пункті в аудитора немає. Немає в практиці забезпечувати кожного працівника всім необхідним для здійснення його діяльності, він це робить сам за власні кошти. Немає в практиці наукового та інформаційно-аналітичного забезпечення для аудитора, щоб йому це спростило виконання своїх функцій, зменшило б використання часу, зробило б його аналітичні можливості більшими. Здійснення контрольних процедур не змінювалось роками, не забезпечувалось роками, не удосконалювались роками, за виключення використання персональних комп'ютерів та програмного пакету Microsoft Office);

6. здійснити перехід від документального формату реалізації матеріалів заходів державного фінансового контролю до електронного у вигляді електронних баз даних (це одна з серйозних проблем, так як на органи державного фінансового контролю до цих пір покладено обов'язками

реалізовувати матеріали заходів державного фінансового контролю в паперовій формі, а це означає друк десятків тисяч сторінок для Держаудитслужби України (в архів), для об'єкта контролю, для правоохоронних органів (за кожним зверненням персональне надання копій, якщо ж матеріали задіяні в кримінальних проваджень, то за дозволу відповідного правоохоронного органу. Це все спричиняє виконанню дуже великих об'ємів роботи та задіюванні кадрів для цього. Це все звісно являється важливою роботою, для того, щоб зацікавлені особи могли скористатись інформацією аудиторських звітів та їх додатків, але це все можна перевести у електронний формат);

7. удосконалення кадрового забезпечення системи державного фінансового аудиту (підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів відповідно до нових кваліфікаційних вимог та методик) (це дозволить удосконалити знання та фахові навички аудиторів, що покращить ефективність та універсальність їх роботи);

8. створити та затвердити на законодавчому рівні ефективні та серйозніші умови відбору працівників до органів державного фінансового контролю (це дозволить створити більш конкурентніший та серйозніший відбір до органів державного фінансового контролю, щоб серед аудиторів не було слабких спеціалістів);

9. покращення роботи внутрішнього аудиту в підприємствах та організаціях державного сектору економіки (це дозволить зменшити об'єми роботи аудиторів при проведенні державного фінансового аудиту, так як колеги з відділу внутрішнього аудиту будуть проводити регулярні перевірки всіх процесів);

10. дотримання міжнародних принципів фінансового аудиту на державному та регіональному рівнях, удосконалити систему державного фінансового аудиту до європейських вимог (це дозволить зробити спільне знаменне між державний фінансовим аудитом в Україні та в країнах ЄС, дозволить залучати на перевірки аудиторів з ЄС, так як для них умови праці та

законодавчі норми будуть більш зрозумілі, так само і з нашого боку на користь країн ЄС);

11. створення єдиної автоматизованої інформаційно-аналітичної бази у сфері державного фінансового аудиту з можливістю використання її і на місцевому рівні (це дозволить збільшити можливості аудитора для виконання аналітичних функцій, так як буде інформаційно-аналітична база з необхідною інформацією для виконання державного фінансового аудиту річних об'єктів контролю);

12. використання ризик-орієнтованого підходу під час вибору об'єктів аудиту серед бюджетних підприємств, установ, організацій і підприємств, що використовують бюджетні фінансові ресурси або державне майно (це дозволить частіше перевіряти об'єкти контролю, які є більш ризикованими на здійснення порушень та збільшить шанси на збереження державного майна та ресурсів) [5].

Отже, нами було наведено низку рекомендацій для удосконалення методики та організації державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі із зазначенням пояснень, так як система державного фінансового аудиту ще розвивається та має безмежні можливості розвитку. Але потрібно не забувати, що при цьому ця система є і вона функціонує, саме тому при належній комбінації законодавчої бази України, органів державного фінансового контролю, правоохоронних органів, аудиторів та інших складових наша держава отримує від проведеного державного фінансового аудиту аудиторський звіт із додатками, за рахунок якого вона може отримати рекомендації щодо діяльності об'єктів контролю, органів Управління та зберегти державне майно та ресурси.

ВИСНОВКИ

Система державного фінансового аудиту в Україні є важливою складовою контролю фінансово-бюджетних відносин в Україні, а при цьому має чимало вагомих невирішених проблем та недоліків, які роблять її неефективною, непрозорою та затратною. Нині не створено достатнього забезпечення для здійснення державного фінансового аудиту. Це все негативно впливає на розвиток фінансових та бюджетних відносин в Україні, на рівень довіри суб'єктів господарювання, інвесторів та і загалом активного населення до влади, гальмуючи перспективний розвиток у цій сфері.

Результати державного фінансового аудиту діяльності ДП «Торецьквугілля» за період з 01.01.2017 по 30.09.2020 засвідчили, що Підприємством не досягнуто мети виконання Статутних завдань, результатом чого є отримання валового прибутку. За результатами діяльності отримано збиток у 2017 році – 272 700 тис. гривень, у 2018 році – 291 716 тис. гривень, у 2019 році – 377 245 тис. гривень та за 9 місяців 2020 року – 469 512,0 тис. гривень.

Аналіз фінансово-господарської діяльності Підприємства за сукупністю коефіцієнтів, що характеризують прибутковість активів, майновий стан, платоспроможність та ліквідність, протягом 2017-2020 років свідчить про залежність від зовнішніх джерел, за результатами аналізу основних фінансових показників діяльності за 2017 – 2020 роки встановлено збитковість діяльності Підприємства та стабільне погіршення основних фінансово економічних показників, що свідчить про падіння ділової активності Підприємства.

За наслідками аудиту встановлено ряд чинників, як зовнішнього так і внутрішнього характеру, що мали негативний вплив на повноту отримання Підприємством доходів, обґрунтованості та повноти понесених витрат, достовірності їх відображення в обліку та звітності і правильності формування фінансових результатів.

Досліджуючи здійснення державного фінансового аудиту діяльності ДП «Торецьквугілля» було встановлено, що аудиторською групою під час державного фінансового аудиту діяльності ДП «Торецьквугілля» виконано

належним чином всі етапи, які зазначені в робочому плані та програмі аудиту, як цього потребує Постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 № 252 «Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання».

Система державного фінансового аудиту ще розвивається та має безмежні можливості розвитку і це на разі важлива необхідність для ефективної діяльності економічної складової держави. Саме тому нами наведено на основі досліджень низку рекомендацій для удосконалення методики та організації державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання енергетичної галузі. Ці рекомендації, на нашу думку, можуть посприяти удосконаленню та вирішенню проблематичних складових системи державного фінансового аудиту.

В підсумку зазначимо, що Державною аудиторською службою України та її міжрегіональними територіальними органами виконується дуже необхідне стратегічне завдання у вигляді здійснення державних фінансових аудитів, саме тому головним завданням науковців, спеціалістів, студентів, активістів, адвокатів, посадових осіб центральних органів виконавчої влади та всіх інших, хто задіяний в тематиці державного фінансового аудиту є сприяння до удосконалення на всіх рівнях цього заходу державного фінансового контролю, задля досягнення спільної мети – піднесення економічного стану України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрович О. О. Модернізація системи державного фінансового контролю України в контексті імплементації світового досвіду. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 2. С. 192–202

2. Вацлавський О. І. Питання вдосконалення державного фінансового аудиту в Україні. Наука молода: зб. наук. пр. 2016. № 24. С. 41–47

3. Деяк Я. Міжнародний і зарубіжний досвід організації державного фінансового контролю. Фінансовий контроль. 2014. № 11. С. 52–57

4. Есманов О. М. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні. Бізнес Інформ. 2012. № 12. С. 32–34

5. Буличов О.С., Рябчук О.Г. Необхідність та перспективи державного фінансового аудиту в Україні. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем». 2021. С. 280-282

6. Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю: Проект закону України від 17.09.2018 № 9086. URL: https://ips.ligazakon.net/ (дата звернення: 10.10.2022)

7. Elena Ivanova, Janka Dimitrova Significance and role of the State Audit Office of the Republic of North Macedonia and the State Audit Institution of the Republic of Serbia URL: https://js.ugd.edu.mk/ (дата звернення: 10.10.2022)

8. Мельник К. П., Плоскіна А. Сучасний стан та тенденції розвитку державного аудиту в Україні. Науковий вісник. 2022. С. 70-78

9. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2022)

10. Господарський Кодекс України: від 16.01.2003 № 463-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2022)

11. Про Державну аудиторську службу України: Положення затверджене постановою КМУ від 03.02.2016 № 43. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2022)

12. Проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання: Положення затверджене постановою КМУ від 27.03.2019 № 252. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2022)

13. Пивовар Ю. І. Нормативно-правове визначення поняття та видів державного фінансового аудиту. URL: http://radnuk.info/ (дата звернення: 10.10.2022)

14. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України: URL:https://dasu.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2022)

15. Положення про Державну аудиторську службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 03 лютого 2016 р. № 43. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2022)

16. Порядок планування заходів державного фінансового контролю Державною аудиторською службою та її міжрегіональними територіальними органами: постанова Кабінету Міністрів України від 08 серпня 2001 р. № 955. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2022)

17. Піхоцький В.М. Становлення державного аудиту для ефективного функціонування системи державного контролю. Економічна політика та фінанси. 2020. № 50. С. 198-207

18. Владімірова Н.П. Сутність державного фінансового контролю. Сучасні проблеми фінансового моніторингу: Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції: 10 квітня 2015 р. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. С. 40–44

19. Савченко Л.А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні: монографія. Ірпінь, 2020. С. 408

20. Миргород-Карпова В.В. Теоретичні засади та проблематика визначення сутності державного фінансового контролю в Україні. Правові горизонти. 2019. Вип. 5(18). С. 95-104

21. Петрушевський Ю.Л. Організація і здійснення державного фінансового контролю в енергетичній сфері. Ефективна економіка. 2019. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/ (дата звернення: 10.10.2022)

22. Прасюк В.П. Проблеми нормативно-правового регулювання державного фінансового контролю в Україні та напрями його вдосконалення. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. № 4. С. 60-64

23. Дереконь В.М. Напрями вдосконалення функціонування державного фінансового аудиту в системі державного фінансового контролю в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4. С. 123-124

24. Ярошенко А.С. Реформування системи державного фінансового контролю з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 1. С. 408-411

25. Піхоцький В.М. Становлення державного фінансового аудиту для ефективного функціонування системи державного контролю. Економічна політика та фінанси. 2021. № 50. С. 198-207

26. Бугаєнко В.Г. Проблеми державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки. Вісник КНТЕУ. 2020. С. 10-16

27. Рябчук О.Г. Необхідність розвитку та вдосконалення державного фінансового аудиту в Україні. Малий і середній бізнес (Право, держава, економіка). 2019. №3-4. С. 94-98

28. Савченко А. М. Сучасний стан та перспективи розвитку державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 37. С. 769-774

29. Холосенко Ю.С. Напрями удосконалення державного фінансового аудиту. Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня Навчально-наукового інституту обліку, аналізу та аудиту Університету ДФС України : у 3-х ч. Ч. 2. Ірпінь, 2019. С. 304

30. Розвиток державного фінансового контролю в Україні: монографія / Є.М. Романів, С.М. Гончарук, С.В. Приймак, Л.Я. Даниляк; за заг. ред. проф. Романіва Є.М. Львів: Простір М, 2015. С. 174

31. Лин Я.І. Державний фінансовий аудит в системі інструментів оцінювання ефективності державного фінансового контролю. Вісник Університету банківської справи НБУ. 2021. № 2. С. 284-289

32. Блакита Г.С., Откаленко О.В. Державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання державного сектору економіки. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2021. № 3. С. 100– 113

33. Марина А. С. Державний фінансовий контроль суб'єктів господарювання державного сектору економіки України: теоретичний аспект. Науковий вісник. Ужгородського національного університету. Випуск 19, частина 2. 2020. С. 25-34

34. Бутинець Ф.Ф. Державний фінансовий аудит: стан і тенденції розвитку в Україні та світі. Ф.Ф.Бутинець, Н.М.Малюга, Н.І. Петренко. Житомир: ЖДТУ, 2018. С. 564

35. Редько О.Ю. Державний фінансовий аудит в Україні. Морфологія: монографія. Київ: ДП Інформ-аналіт. агентство, 2020. С. 493

36. Чупрун О. С. Місце державного фінансового аудиту в системі фінансового контролю (господарсько-правовий аспект). Вісник господарського судочинства. 2019. № 6. С. 65-70

37. Будник Л. А., Голяш І. Д. Класифікація державного аудиту. Економіка та суспільство. 2021. № 2. С. 661–665.

38. Микитюк І. Державний фінансовий контроль у бюджетній сфері. Світ фінансів. 2018. № 1(54). С. 58–69.

39. Шевчук О.Д. Особливості проведення державного аудиту в Україні / О.Д. Шевчук, І.Л. Мукоїд. Економічні науки. 2020. № 4 (70). С. 230-234.

40. Данчевська І.Р. Перспективи розвитку державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів. Інтелект XXI. 2020. № 5. С. 107-110.